

žádati, neučiní-li tak podnikatelstvo do roka ode dne, kdy nabyl nález vyvlastňovací právní moci. Příslušným jest okresní soud, v jehož obvodu expropriace se provádí (§ 23 jmen. z.). Poměry pro zjištění náhrady rozhodné zkoumají se dle zásad řízení nesporného 3 znalci, které vybere soud z listiny znalců vrchním soudem a místodržitelstvím pro každý rok sestavené (§ 24). Při odhadu hodnoty vyvlastněného předmětu nelze na budoucí eventuality žádný zřetel vzíti (nál. ze dne 2. června 1881 č. 6317). Při vyměření ceny pozemku polního třeba obzvláště na místní jeho polohu, jakož i na kupní cenu jeho ohled vzíti (nál. ze dne 23. října 1889 č. 12130). Výši náhrady určí soudce na základě dobrého zdání znalců, dle svého volného uvážení. Proti tomuto vyměření může sobě každá strana ve lhůtě 14denní stěžovati. Pořad práva civilního jest naprosto vyloučen (§ 30 jmen. z.). Složením náhrady k soudu — předpokládajíc, že nález expropriační nabytí právní moci — stává se expropriant vlastníkem vyvlastněného předmětu (nál. ze dne 24. listopadu 1867 č. 13154). Složený kapitál odškodňovací ručí za hypotekární pohledávku na předmětu vyvlastněném váznoucí (roz. nejv. s. dv. ze dne 16. května 1882 č. 5423). Žalobu na zaplacení náhrady dlužno podati u osobního soudu žalované dráhy a nikoliv u soudu reálného (roz. nejv. s. dv. ze dne 19. října 1845 č. 11244).

3. Nabytí-li nález vyvlastňovací právní moci, může jak expropriant tak expropriat a sice prvý do roka ode dne, kdy nález právní moci nabytí, druhý po uplynutí této lhůty od vyvlastnění ustoupiti a zrušení nálezu vyvlastňovacího žádati, pokud vyvlastnění nebo zjištění resp. vyšetření náhrady předsevzato nebylo (§ 27). Ze škody vzniklé tím, že expropriace provedena nebyla, jest vyvlastňující podnikatelstvo právo. Žaloba provede se obyčejným pořadem práva. Vlastník pozemku jen ku dočasnému užívání přenechaného jest oprávněn žádati, by železniční podnikatelstvo pozemek na se převedlo, jestliže užívání déle 6 měsíců ode dne zahájení jízdy, a počalo-li užívání teprve po zahájení jízdy, déle než 2 leta trvá (§ 3).

4. Útraty řízení expropriačního a soudního určení náhrady nese, pokud neoprávněným zasahováním stran způsobeny nebyly, podnikatelstvo (§ 44); nikoli však též útraty intervence expropriata při projednávání v řízení vyvlastňovacím a při vyšetřování ceny (nálezy ze dne 26. února 1890 č. 1878 a ze dne 24. června 1890 č. 6899).

Literatura: Mayerhofer: Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst III. Bd. 1887, Grünhut, das Enteignungsrecht, Pražák, das Recht oder Enteignung a Právnik z r. 1887 str. 50, Randa, die Enteignung (Grünhut, X sv. r. 1883).

Exrotulování spisů. (Rozebrání spisů.)

Tak nazývá se vydání sporných spisů stranám náležejících i s přílohami, jež má místo, když konečný rozsudek nabytí právní moci (dv. d. ze dne 14. listopadu 1807 č. 827). Sporna jest otázka, zda se připouští exrotulace spisů, byl-li zatím zahájen spor restituční. Roz. ze dne 18. února 1868 č. 1566, sb. »Gl. U.« č. 2998 k této otázce přisvědčuje s tím odůvodněním, že okolnost, že jeví se potřeba spisů ukončené právní rozepře ku rozhodnutí sporu restitučního, nemůže ospravedlniti zadržení jich a odnětí jich jinakému užití. Exrotulace se připouští také bez nařízení stání tím, že k žádosti exrotulační se doručí stranám spisy, které tyto byly založily (roz. ze dne 5. března 1890 č. 2459 časop. »Ger. Halle« r. 1890 č. 21).

Útraty exrotulace, jelikož náležejí k výlohám nutným, musí nahradit strana ve sporu podlejší zároveň s ostatními výlohami procesními (roz. ze dne 5. června 1889 č. 6404, časop. »Ger. Halle« r. 1889 č. 39), leč že by byla již před exrotulačním stáním ku žádosti odpůrcově nařízeným dala na poštu žádost za vydání spisů, a soud k tomu svolil; při tom se však předpokládá, že se strany ku nařízenému stání nedostavily (roz. ze dne 9. února 1892 č. 1394, časop. »Ger. Halle« r. 1892 č. 19).

Nový soudní řád obsahuje toliko ustanovení, že spisy stranou soudu odevzdané mají se jí ku žádosti její vrátiti, odpadl-li účel uschování jejich (§ 219 nov. s. ř. 3 odst.).

Exterritorialita. (Právo mimozemí.)

I. Pojem a význam.

Exterritorialita je poměr v mezinárodním právu spočívající, mocí kteréhož určité osoby a věci ze státní moci toho území, v němž se nacházejí, jsou vyňaty a na základě fikce ve svých právních vztazích tak se posuzují, jako by ještě ve své vlasti prodlévaly. Tato fikce nemůže však neomezeně platiti, ježto by to vedlo ku zápletkám a kolísím. Exterritorialita je spíše výjimkou ze všeobecného pravidla, která jako všechny výjimky přísně musí býti vykládána a která zakládá se výhradně v právu mezinárodním.

II. Zásady všeobecné.

1. Osoby práva exterritoriality požívající posuzují se z pravidla dle práva jich vlasti.

2. Žádné právo vnitřní výsosti cizího státu a tudíž ani úkon moci policejní nebo soudcovské nelze proti osobám nebo věcem exterritorialním vykonati.

3. Exterritoriality, již určité osoby požívají, jsou účastny zároveň ony osoby neb věci, které se nalézají v poměru práva státního, rodinného neb majetkového ku osobám exterritorialním, nebo které jsou v jich službách.

4. Proti exterritorialní osobě neb věci nesmí žádná bezprostředná moc vykonána býti.

5. Práva, jež exterritorialita poskytuje, trvají jen potud, pokud důvod exterritoriality trvá. S exterritorialitou není spojeno právo asylu.

6. Osoby exterritorialní podléhají právnímu řádu státu cizího:

a) ohledně všech právních poměrů ku nemovitostem,

b) při výkonu práv svých, jež ne mocí svého veřejnoprávního postavení, nýbrž jakožto osoby soukromé vykonávají.

III. Podmět.

Práva exterritoriality požívají:

1. Osoby diplomatické. Sem náležejí vyslanci, konsulové na Východě a na severním pobřeží Afriky (viz čl. Konsulaty a Diplomacie).

2. Suveréni, nikoli však členové panovnických rodin, leč že by to bylo obyčejem, nebo nalézají-li se ve průvodu suveréna. Panovníci jsou tudíž v cizím státě neporušitelnými a vykonávají vládu nad svým státem ve všech směrech, však jen potud, pokud se tím neruší suverenita státu cizího. Dopustí-li se suverén státu cizího ve státě, v němž se nalézá, porušení právního řádu, nemá sice dle zásady exterritoriality proti němu místa řízení trestní, leč napadený stát má právo vzepříti se tomuto porušení práva, a bylo-li porušení dokonáno, jest oprávněn zmocniti se osoby rušitelovy a ji ku dostiučinění přidržeti. Právo exterritoriality vztahuje se i na